

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Анотація. Розглянуто актуальну проблему формування та регулювання сучасних пенсійних систем. Проаналізовано стан пенсійної системи України.

Аннотация. Рассмотрена актуальная проблема формирования и регулирования современных пенсионных систем. Проанализировано состояние пенсионной системы Украины.

Annotation. This article deals with the important problem of the formation and regulation of modern pension systems. The state of pension system in Ukraine is analysed.

Ключові слова: пенсійні системи, пенсійне забезпечення, накопичувальна пенсійна система, пенсійна реформа.

Основним проблемам розвитку пенсійного забезпечення та його реалізації присвячені праці видатних науковців і практиків, серед яких можна відмітити: С. Погорелова, Л. Рибальченко, М. Мниха, О. Рядно, В. Максимчука, А. Колосок, А. Бахмача та ін. Однак, враховуючи актуальність обраної теми дослідження та постійні законодавчі зміни, обрана проблематика потребує подальшого дослідження.

Метою дослідження є аналіз сучасного стану пенсійної системи України, огляд проблем та сучасного етапу її реформування.

Рівень соціального захисту й рівень пенсійного забезпечення залежать від стану національної економіки та державного регулювання соціальних процесів. На сьогодні в Україні активно діє реформа пенсійної системи, за допомогою якої повинні бути створені умови забезпечення непрацездатного населення. З розвитком України як незалежної держави відбулися зміни в законодавстві, що регулює соціальне страхування. Таким чином, прийнятий 5 листопада 1991 р. Закон України "Про пенсійне забезпечення" хоч і закладав страхову основу, але значною мірою зберіг положення радянського законодавства щодо державного забезпечення пенсіонерів. На зазначеному етапі становлення пенсійної системи України виникає об'єктивна необхідність її реформування. Упродовж 1991 – 2011 рр. було ухвалено понад 20 законів та декілька указів Президента, котрі регулюють пенсійну систему [1].

Пенсійна система України – сукупність створених в Україні правових, економічних і організаційних інститутів і норм, метою яких є надання громадянам матеріального забезпечення у вигляді пенсії. Пенсійна система України в сучасному вигляді започаткована в січні 2004 р. і містить у собі відносини з формування, призначення та виплати пенсій у трирівневій пенсійній системі. Перший рівень – це солідарна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, в якій усі кошти, що перераховуються підприємствами та застрахованими особами до Пенсійного фонду України, одразу ж виплачуються нинішнім пенсіонерам. Другий рівень – накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Частина обов'язкових пенсійних відрахувань (до 7 % від заробітної плати працівника) буде спрямована на персональні рахунки громадян. Ці кошти будуть інвестуватися в українську економіку, а інвестиційний дохід збільшуватиме розмір майбутніх пенсійних виплат. Третій рівень – система недержавного пенсійного забезпечення. У цій системі можуть брати участь добровільно як фізичні особи, так і юридичні особи – роботодавці [2].

Незадовільний стан пенсійної системи свідчить про необхідність проведення пенсійної реформи, основною метою якої є забезпечення достойного рівня життя громадянам, які впродовж свого трудового життя сплачували пенсійні внески та не приховували своїх трудових доходів.

Основні проблеми пенсійної системи України: 1) Україна відноситься до держав із старіючим населенням, що обумовлює систематичне погіршення співвідношення між громадянами працездатного і непрацездатного віку; 2) низький рівень пенсій більшості осіб, що досягли пенсійного віку: понад дві третини пенсіонерів отримують пенсії до 1 тис. гривень. У той же час середній розмір "спеціальних" пенсій щонайменше у 2,5 рази перевищує середній розмір пенсії, призначеної на загальних умовах; 3) на даний час існує розбіжність між розмірами пенсій жінок і чоловіків. Для жінок встановлено нижчу межу працездатного віку, вони мають меншу тривалість стажу, заробітна плата жінок у середньому майже на 30 відсотків нижча, ніж у чоловіків; 4) незбалансований бюджет Пенсійного фонду [3].

Так, 9 вересня 2011 р. був прийнятий Закон України № 3668-VI "Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи", відповідно до якого основними завданнями та цілями пенсійної реформи виділено: підвищити рівень життя пенсіонерів; встановити залежність величини пенсій від величини заробітку і трудового стажу; забезпечити фінансову стабільність пенсійної системи; заохотити громадян до заощадження коштів на старість; створити ефективнішу та більш дієву систему адміністративного управління в пенсійному забезпеченні. Реформа пенсійної системи України 2011 р. мала на меті скорочення дефіциту державного Пенсійного фонду та була прийнята в рамках узгодженої з Міжнародним валютним фондом програми дій уряду голосами парламентської більшості.

Отже, на сьогоднішній день пенсійна система України перебуває у складному фінансовому становищі і не забезпечує пенсіонерів потрібним обсягом пенсії. Сучасний демографічний стан України не дає пенсійній системі

України, впровадження накопичувальних систем. Однак необхідно врахувати, що запровадження накопичувальної системи пенсійного забезпечення перебуває на початковому етапі, до того ж це дозволить розв'язати тільки проблему старіння населення [4]. Також необхідно звільнити Пенсійний фонд України від невласливих йому функцій, покращити адміністрування та посилити контроль за видатками Пенсійного фонду України, провести заходи щодо отримання додаткових джерел фінансування.

Таким чином, проведення пенсійної реформи не тільки відновить соціальну справедливість у суспільстві, але й слугуватиме ефективним стимулом для детінізації економіки країни, а другий рівень пенсійної системи стане джерелом довгострокових інвестицій в Україні і дасть потужний поштовх розвитку країни [5].

Література: 1. Кашуба В. Д. Реформування пенсійної системи [Електронний ресурс] / В. Д. Кашуба. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_gum/Vzhdtu_econ/2011_2_2/47.pdf. 2. Гнибіденко І. Пенсійна реформа в Україні: стан, проблеми, перспективи / І. Гнибіденко // Економіка України. – 2007 – № 4. – С. 4–12. 3. <http://rayon.novograd.com.ua/index.php/novaja-glavnaja/915-osnovni-problemi-pensijnoyi-sistemi>. 4. Мошак М. В. Сучасний стан розвитку пенсійної системи України [Електронний ресурс] / Мошак М. В., Лифар О. Ф. – Режим доступу : <http://intkonf.org/moshak-mv-limar-of-suchasniy-stan-rozvitku-pensijnoyi-sistemi-ukrayini/>. 5. Тігіпко С. З пенсійною реформою зволікати не можна [Електронний ресурс] / Сергій Тігіпко, для УП _ П'ятниця, 18 лютого 2011 // Українська правда. – Режим доступу : <http://www.pravda.com.ua/articles/2011/02/18/5932432/>.